

Financijska revizija

Matanić, Stipanija

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic Nikola Tesla in Gospić / Veleučilište Nikola Tesla u Gospiću**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:107:064344>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-25**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic Nikola Tesla in Gospić - Undergraduate thesis repository](#)

Image not found or type unknown

VELEUČILIŠTE „NIKOLA TESLA“ U GOSPIĆU

Stipanija Matanić

**FINANCIJSKA REVIZIJA
FINANCIAL AUDIT**

Završni rad

Gospić, 2018.

VELEUČILIŠTE „NIKOLA TESLA“ U GOSPIĆU

Poslovni odjel

Stručni studij Ekonomike poduzetništva

FINANCIJSKA REVIZIJA

FINANCIAL AUDIT

Završni rad

MENTOR

dr. sc. Vlatka Ružić, dipl. oec.

STUDENT

Stipanija Matanić

MBS: 0296014070

Gospić, svibanj 2018.

Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću

Prilog 1.

POSLOVNI odjel

Gospić, 01.03. 2018.

ZADATAK

za završni rad

Pristupniku Stipanija Matanić MBS: 0296014070

Studentu stručnog studija Ekonomika poduzetništva izdaje se tema završnog rada pod nazivom

Financijska revizija

Sadržaj zadatka :

1. Uvod (1.1., 1.2., 1.3.)
2. Pojam, uloga i vrste revizije (2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 2.6.)
3. Vrste revizije (3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5.)
4. Temeljna načela revizije (4.1., 4.2., 4.3.)
5. Financijska revizija (5.1., 5.2., 5.3., 5.3.1., 5.3.2., 5.4.)
6. Primjer revizije financijskih izvještaja (6.1., 6.2., 6.3.)
7. Zaključak
8. Literatura

Završni rad izraditi sukladno odredbama Pravilnika o završnom radu Veleučilišta „Nikola Tesla“ u Gospiću.

Mentor: dr. sc. Vlatka Ružić zadano: 01.03.2018,
(ime i prezime) (nadnevak) potpis

Pročelnik odjela: MILE VIČIĆ predati do: 5.6.2018,
(ime i prezime) (nadnevak) potpis

Student: STIPANIJIA MATANIĆ primio zadatak: 01.03.2018, Statanić
(ime i prezime) (nadnevak) potpis

Dostavlja se:

- mentoru
- pristupniku

IZJAVA

Izjavljujem da sam završni rad pod naslovom Financijska revizija

_____ izradio/la samostalno pod

nadzorom i uz stručnu pomoć mentora dr. sc. Vlatke Ružić, dipl. oec.

Ime i prezime

Štaturić

(potpis studenta)

SAŽETAK

Revizija potječe od latinske riječi revidere, što znači ponovno gledanje ili ponovno viđenje, a suvremeno se može opisati kao kompleksna aktivnost, odnosno, postupak ispitivanja i ocjene financijskih izvještaja, te podataka i metoda koje se primjenjuju pri sastavljanju financijskih izvještaja. Osnovni cilj provođenja revizije je zaštita interesa vlasnika kapitala, kreditora, potencijalnih investitora, zaposlenika, dobavljača, kupaca i ostalih. Reviziju možemo podijeliti na: internu, eksternu, reviziju poslovanja, reviziju financijskih izvještaja, komercijalnu i državnu reviziju. Prilikom provođenja revizije bitno je voditi računa o temeljnim načelima revizije. Na temelju nekoliko načela razvijeni su Općeprihvaćeni revizijski standardi, ima ih deset i podijeljeni su u tri skupine. Revizijske metode možemo podijeliti na tri skupine, a to su: opće metode, specijalne metode i analitički postupci u reviziji. Revizijsku profesiju možemo promatrati s dva osnovna stajališta: sa stajališta internih i eksternih revizora. Bitno je poštovati standarde interne revizije i raditi u skladu s njima. Interni revizori prolaze visoki stupanj stručnog usavršavanja i edukacije. Prolaze dva dijela, opći i posebni dio. Uloga revizije u poduzeću je da se utvrđuje pouzdanost, realnost, integritet financijskih i operativnih informacija na temelju kojih se donose odgovarajuće poslovne odluke. Procjena kvalitete rada interne revizije vrši se interno i eksterno, što može omogućiti menadžmentu bolje razumijevanje procesa interne revizije i pouzdanosti u njezin rad. Za učinkovito i uspješno vođenje nekog posla potrebno je cijeli poslovni proces i njegove faze detaljno isplanirati.

Ključne riječi: revizija, standardi, načela, poduzeće.

ABSTRACT

Revision comes from the Latin word „revidere“ which means watching again or sighting again. This also can be described as complex activity that is the examination procedure and evaluation of the financial statements, also the data and methods that are applied at the assembling of financial statements. The basic goal of the performance revision is to protect interests of the of the capital owner, creditor, potential investors, employee, suppliers, customers and others. Revision can be divided on: internal and external revision, business revision, revision of financial statements, commercial and revision of the state. When carrying out revision, it is essential to take account of the fundamental principles of revision. Based on several principles, generally accepted revision standards have been developed, there are ten of them and they are divided in three groups. Revision methods can be divided into three groups, and those groups are : general methods, special methods and analytical procedures in revision. We can observe revision profession through two positions, trough position of internal and external auditors. It is important to respect internal revision standards and to work accordingly. Internal auditors are going through a high level of professional training and education. They are going through two parts, general and special. The role of revision in company is to establish reliability, reality, integrity of financial and operational information based on which appropriate business decisions are made. Assessment of work quality of internal revision is done internally and externally, which can enable management to better understand the process of internal revision and her reliability in work. For an effective and successfully business management it is necessary that whole business process and his phases are planned in detail.

Key words: revision, standards, principles, company

Sadržaja

1. Uvod.....	1
1.1. Problem i predmet završnog rada.....	1
1.2. Svrha i ciljevi	1
1.3. Struktura rada	1
2. Pojam, uloga i vrste revizije.....	3
2.1. Povijest revizije	3
2.2. Pojam revizije.....	4
2.3. Uloga revizije	5
2.4. Vrste revizije	5
2.5. Osnovna načela	6
2.6. Općenito o financijskim izvješćima	8
3. Vrste revizije.....	11
3.1. Interna revizija.....	12
3.2. Eksterna revizija.....	14
3.3. Državna revizija	15
3.4. Revizija poslovanja	16
3.5. Revizija financijskih izvještaja.....	16
4. Temeljna načela revizije	17
4.1. Objekt i predmet revizije.....	18
4.2. Metode revizije.....	19
4.3. Revizijska profesija	22
5. Financijska revizija	23
5.1. Pojam financijske revizije	23
5.2. Temeljni principi provođenja financijske revizije.....	24
5.3. Revizijski standardi	24
5.3.1. Općeprihvaćeni revizijski standardi	25

5.3.2.	Međunarodni revizijski standardi	25
5.4.	Faze provođenja financijske revizije	26
6.	Primjer revizije financijskih izvještaja.....	26
6.1.	O poduzeću INA d.d.....	26
6.2.	Uvid u financijske izvještaje	27
6.3.	Financijska revizija	28
7.	Zaključak.....	30
8.	Literatura.....	31

1. Uvod

1.1. Problem i predmet završnog rada

Predmet kojim se bavi ovaj rad je financijska revizija. Revizija je struka koja se bavi ispitivanjem financijskih izvještaja, te ostale poslovne dokumentacije poslovnih subjekata. Pri poslovanju postoji mogućnost da menadžment manipulira poslovnom dokumentacijom ili ne prikazuje stvarno stanje. Zbog takvih slučajeva postoji revizija. Svrha revizije je osigurati pouzdana financijska izvješća. Kroz rad su objašnjeni svi pojmovi vezani uz reviziju te primjer revizije financijskih izvješća.

1.2. Svrha i ciljevi

Svrha ovog rada je objasniti financijsku reviziju kao važan alat u kontroli poslovanja svih poduzeća. Revizija je najpouzdaniji način da se dobije ispravan uvid u financijsko poslovanje nekog poslovnog subjekta. Kada ne bi postojala revizija, strahovito bi se povećao broj manipulacija poslovnom dokumentacijom.

1.3. Struktura rada

Završni rad podijeljen je na pet poglavlja.

U uvodnom dijelu definiraju se problem, predmet, svrha i cilj rada.

Drugi se dio rada odnosi na reviziju. Ovdje je u skladu s time definiran pojam revizije, a isto se tako ukratko navode tko su ovlašteni revizori. Osim toga, ukratko se opisuje uloga revizije i njezine podjele, ovisno o predmetu ispitivanja, ovisno o području ispitivanja i ovisno o zadacima koji se obavljaju u sklopu nje. Ipak, Zakon o trgovačkim društvima navodi još neke specifične oblike revizije koji se nešto manje koriste, ali su isto tako spomenuti u ovom dijelu rada. Četvrto potpoglavlje ovog dijela rada govori o osnovnim revizijskim načelima. Načela daju određene smjernice koje pomažu u samom postupku

revizije, a nastale su iz unaprijed definiranih revizijskih standarda. Zadnje potpoglavlje govori općenito i financijskim izvješćima i objašnjava ih.

Treći dio rada navodi vrste revizije koje su podijeljene u pet skupina koja je svaka zasebno objašnjena.

U temeljna načela revizije uvršteni su objekt i predmet revizije, metode revizije i revizijska profesija što je detaljno objašnjeno u četvrtom poglavlju rada.

Financijska revizija je postupak revidiranja izrađenih financijskih izvještaja, što je detaljnije opisano u petom dijelu rada. Ovdje se definira sam pojam financijske revizije, temeljni principi i način provođenja, ali su isto tako ukratko prikazani i Općeprihvaćeni i Međunarodni revizijski standardi, koji su osnova za provođenje financijske revizije.

U posljednjem je dijelu ukratko prikazan primjer financijske revizije na poduzeću INA d.d. Da bi se mogla provesti revizija, dan je kratak uvid u poslovanje poduzeća i njezine financijske izvještaje, nakon čega je uslijedila sama financijska revizija.

2. Pojam, uloga i vrste revizije

2.1. Povijest revizije

Povijesni razvoj važno je promatrati višestruko zbog:

- Razumijevanja trenutnog položaja neke profesije
- Prepoznavanja i rješavanja značajnih problema u razvoju
- Utemeljivanja bolje budućnosti neke profesije

Revizija je postupak kontrole koji se provodi stoljećima prije Nove ere. Njezini začeci se “susreću oko 3.500 godine prije Krista u Babilonu i Egiptu. Iz nekih zapisa se vide začeci revizije u Grčkoj 500 godine prije Krista, dok se u Europi godine 1130. pojavljuje prva revizija državne blagajne Engleske i Škotske. Revizija se počela razvijati u Italiji u 12.stoljeću - u trgovačkim centrima. Veća poduzeća su počela zapošljavati revizore. Suvremena eksterna revizija u Italiji započinje svoj razvoj početkom 15.stoljeća i uobičajeno se povezuje uz imena Benedikta Kotruljevića i Luce Pacciolija. (Vujević, 2003:2)

Autori Akrap, Čoh, Mikulec i dr. (2009.) navode da 1853. godine u Engleskoj započinje ubrzani razvoj kada je osnovano profesionalno udruženje revizora koje je dobilo kraljevsko ovlaštenje za bavljenje poslovima revizije. 1892. u Engleskoj se uvodi zvanje ovlašteni računovođa. U SAD-u 1897. godine započinje intenzivan razvoj revizije, kada je u New Yorku osnovano prvo američko udruženje revizora te se tada uvodi novi naziv pod javni ovlašteni računovođa.

Za razvoj revizije u Europi posebno je značajno osnivanje Saveza berlinskih knjigovodstvenih revizora u Njemačkoj 1896. godine. Godine 1931. u Njemačkoj se uvodi zvanje privrednog ispitivača tj. revizora koji postoji i danas. Razvoj revizijske djelatnosti usko je povezan s razvojem tržišnog gospodarstva i, sasvim sigurno, nije slučajno to što je revizija najrazvijenija u zemljama kao što su SAD, Njemačka, Velika Britanija, Kanada, Francuska, Belgija itd.(Akrap, Čoh Mikulec i dr., 2009:24)

Autori Akrap, Čoh, Mikulec i dr.(2009.) navode kako je povijesni razvoj uvjetovao da se u europskim zemljama u provedbi eksterne revizije više pozornosti posvećuje usuglašenosti sa zakonskim propisima, a u Velikoj Britaniji i SAD-u poštivanju utvrđenih računovodstvenih

načela i standarda. Zadatke revizije potrebno je razmatrati u kontekstu njezina povijesnog razvoja gdje je važno istaknuti da u pojedinim zemljama postoje određene razlike u poimanju zadataka revizije i te razlike veće su kod interne revizije nego kod eksterne. Zadaci interne revizije uobičajeno se razmatraju u kontekstu tvrdnje da je interna revizija produžena ruka menadžmenta dok eksterna revizija najčešće podrazumijeva zaštitu interesa kapitala i to osiguranje realnih i objektivnih financijskih izvještaja tj. istinskog i fer izvještavanja. Kao primarni zadatak eksterne revizije ističe se sprečavanje prijevara i pogrešaka.

Razvoj suvremene interne revizije započinje potkraj 19. stoljeća i to najprije u SAD-u, Velikoj Britaniji i Njemačkoj gdje velika poduzeća osnivaju vlastitu reviziju. Snažniji razvoj potaknut je velikom ekonomskom krizom gdje se javlja potreba za efikasnijim načinom poslovanja i razvoja poduzeća. Prvi institut internih revizora osnovan je 1941. godine u New Yorku koji i u današnje vrijeme ima snažan utjecaj u oblikovanju načela i standarda interne revizije u svjetskim razmjerima. (Akrap, Čoh Mikulec i dr., 2009:26)

Autori Akrap i Čoh Mikulec i dr. smatraju da o razvoju revizije u Republici Hrvatskoj postoje dva mišljenja. Prvo govori o tome kako ne postoje nikakva revizijska iskustva, dok drugo smatra da se revizija počinje razvijati u okviru bivše Službe društvenog knjigovodstva 1972. godine, te se u Zagrebu 1935. godine u sklopu Trgovinsko-industrijske komore osniva Revizorski ured.

2.2. Pojam revizije

Revizija, ili kako se često u Hrvatskoj naziva, audit, podrazumijeva provođenje odgovarajućih koraka kojima se provjerava i ispituje djelovanje poduzeća u globalu, ili samo nekih njezinih dijelova. Navedena je definicija jedna od osnovnijih i ona u što kraćim crtama opisuje njezino djelovanje. Ako se promatraju definicije pojedinih autora može se zaključiti da sve one u konačnici znače isto. Jedna od takvih definicija je i sljedeća: „Revizija je postupak provjere i ocjene financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja obveznika revizije te podataka i metoda koje se primjenjuju pri sastavljanju financijskih izvještaja, na temelju kojih se daje stručno i neovisno mišljenje o istinitosti i objektivnosti financijskog stanja, rezultata poslovanja i novčanih tokova“ (Tušek i Žager, 2008:48).

Samu reviziju pritom obavljaju osobe koje su ovlaštene za njezino obavljanje, i to u skladu s Zakonom o reviziji i Zakonom o trgovačkim društvima, ali i nekim drugim unutarnjim propisima koji su definirani od strane samog poduzeća u kojem se revizija provodi. Revizija se danas sve češće provodi kako bi se osigurala razina sustava unutarnje kontrole poduzeća koja će biti u skladu s državnim i inozemnim standardima. Naravno, revizija pomaže i prilikom samog uvođenja sustava unutarnje kontrole te pronalazi točke u poslovanju koje bi se po potrebi mogle poboljšati (Državni ured za reviziju, 2009:6).

2.3. Uloga revizije

Revizija u praksi ima nekoliko temeljnih uloga. Prva i najvažnija od svih je možda zaštita interesa osoba, odnosno poduzeća kod kojih se revizija provodi. No, osim toga, valja spomenuti i dobivanje povratne informacije koja vlasnicima poduzeća može poslužiti kao podloga za daljnje upravljanje i uvođenje određenih poslovnih promjena koje će dovesti do poboljšanja. I konačno, treća uloga revizije u praksi je na temelju dobivenih informacija smanjiti rizik poslovanja, a samim time i omogućiti pribavljanje dodatnog kapitala (Crnković, Mijoč i Mahaček, 2010:15).

2.4. Vrste revizije

Kada se govori o pojedinim vrstama revizije koje se mogu koristiti u praksi, važno je promatrati nekoliko kriterija na temelju kojih se i vrši sama podjela. Prva podjela revizije je na temelju predmeta ispitivanja, prema kojemu postoji revizija financijskih izvještaja (financijska revizija), revizija poslovanja i revizija usklađenosti. Revizija poslovanja podrazumijeva provođenje revizije na način da se provodi revizija cjelokupnog ili samo nekog dijela poduzeća, kako bi se utvrdila učinkovitost i po potrebi aspekti koji bi se mogli poboljšati. Revizija usklađenosti pak se odnosi na provjeru usklađenosti poslovanja s različitim revizijskim standardima i drugim propisima, kao i propisima koji se donose unutar samog poduzeća. Revizija financijskih izvještaja podrazumijeva provjeru izvještaja u smislu njihova usklađivanja s odgovarajućim kriterijima, najčešće Međunarodnim revizijskim standardima, no to će nešto detaljnije biti prikazano u poglavlju financijske revizije (Aleksić, 2012:12).

Revizija se isto tako može podijeliti i prema području ispitivanja, gdje valja spomenuti komercijalnu i državnu reviziju. Državna se revizija „obavlja u ime i za račun države, a obavlja ju Državni ured za reviziju kojim rukovodi glavni državni revizor koga u pravilu imenuje parlament države“ (Mališ, Tušek i Žager, 2012:75). Za razliku od državne, komercijalna se revizija provodi u privatnim poduzećima, i to od strane osobe ovlaštene za obavljanje revizorskih poslova. Komercijalna revizija pritom mora biti regulirana ugovorom koji se sklapa između poduzeća u kojem se ona provodi i poduzeća koje provodi reviziju (Tušek i Žager, 2006:74).

Revizija se može podijeliti i ovisno o njezinim osnovnim zadacima, odnosno ciljevima koji se ostvaruju njezinim provođenjem. Pa je tako ovdje najvažnije spomenuti vanjsku reviziju koja se odnosi na stvaranja vlastitih mišljenja revizora o financijskim izvještajima poduzeća u kojemu se revizija provodi i unutarnju reviziju koja se odnosi na provjeru unutarnjeg poslovanja poduzeća i predlaganje mogućih poboljšanja te usporedbu s odgovarajućim zakonskim propisima. Posljednji oblik revizije temeljem njezinih osnovnih zadataka i ciljeva je državna revizija koja se odnosi na reviziju poslovanja državnih poduzeća (Aleksić, 2012:13).

2.5. Osnovna načela

Kada se promatraju osnovna načela revizije, može se reći da se one mogu promatrati temeljem dva odvojena aspekta. Međutim, ona načela koja su ishodište za provođenje postupka revizije daju određene smjernice koje se odražavaju na međunarodne revizijske standarde. To su načelo zakonitosti, načelo profesionalne etike, načelo neovisnosti, načelo stručnosti i kompetentnosti, načelo odgovornosti, načelo dokumentiranosti i načelo korektnog izvješćivanja (Vujević i Strahinja, 2009:203,204).

Načelo zakonitosti se pritom odnosi na korištenje svih do sada donesenih zakona i pravilnika koji definiraju način djelovanja kada se provodi sam postupak revizije. Ovo se načelo ne odnosi samo na zakone koji se donose na razini države, već i na pravilnike i druge oblike definiranja pravila koji se mogu pojaviti u poduzeću u kojem se revizija primjenjuje.

Sam naziv sljedećeg načela, načela profesionalne etike govori da se i u reviziji, kao i u svakom drugom području djelovanja potrebno držati svih unaprijed definiranih pravila

ponašanja i etike kako bi se unaprijedio i što kvalitetnije proveo sam postupak revizije. „Hrvatska udruga revizora donijela je Kodeks profesionalne etike revizora kojim se zahtijeva da se revizori samodiscipliniraju iznad i preko zahtjeva koji proizlaze iz svih oblika zakonske regulative revizijske profesije“ (Tušek i Žager, 2006:66).

Nakon toga slijedi načelo neovisnosti kao jedno od važnijih od svih promatranih osnovnih revizijskih načela. Načelo neovisnosti podrazumijeva neovisnost osobe koja provodi postupak revizije, odnosno njegovu mogućnost da reviziju provede bez uplitanja trećih osoba, najčešće zastupnika poduzeća u kojem se revizija provodi, a koji bi možda željeli izbjeći njezino provođenje u dijelovima poslovanja u kojima to nije najbolje za njih. U skladu s time, sam revizor ne smije biti ni u kakvoj osobnoj vezi s poduzećem u kojem se provodi revizija kako bi se izbjegla mogućnost djelovanja u korist poduzeća te on isto tako mora biti osoba s čvrstim stajalištem, koja ne podliježe lako pritisku okoline. Sam revizor prema načelu neovisnosti mora djelovati na način da se donese rješenje revizije koje će biti najbolje za sve, iako je ono možda i loše za samo poduzeće, što se prvenstveno odnosi na njezin upravljački dio.

Načelo stručnosti i kompetentnosti je četvrto osnovno načelo revizije, a odnosi se na stručnost i kompetentnost osobe koja je zadužena za obavljanje same revizije. Može se u skladu s time reći da ovlašteni revizor mora zadovoljiti neke osnovne kriterije koji ga čine stručnim i kompetentnim u onoj mjeri koliko je potrebno da bi on mogao nesmetano obavljati sam 7 postupak revizije. Ako se promatra Zakon o reviziji, on navodi da ovlašteni revizor mora zadovoljiti sljedeće kriterije (Zakon o reviziji, 2012:7):

- Završen visoki stupanj obrazovanja;
- Posjedovanje iskustva u obavljanju poslova revizije u trajanju od minimalno tri godine, pri čemu se dvije godine odnose na obavljanje revizije pod mentorstvom drugog ovlaštenog revizora;
- Posjedovanje certifikata za obavljanje poslova ovlaštenog revizora;
- Djelovanje temeljem Kodeksa profesionalne etike.

Načelo odgovornosti je sljedeće osnovno revizijsko načelo, koje definira djelovanje revizora na način da donosi točne odluke koje će odražavati njegovu korektnost i odgovornost prema samoj reviziji. U određenim situacijama revizori nastoje donijeti odluku samo na temelju

dobivenih financijskih izvještaja, no važno je napomenuti, kako poduzeća mogu namjestiti iznose u njima kako bi izgledalo kao da pozitivno posluju. Ukoliko revizor donosi odluku samo na temelju pregleda izvještaja, može donijeti loše rješenje, iako to možda nije ni svjestan. Revizor je u takvim slučajevima kažnjen zabranom provođenja poslova revizije sve dok ne nadoknadi štetu onima koji su oštećeni njegovom odlukom (Crnković, Mijoč i Mahaček, 2010:60).

Posljednja dva osnovna načela su načelo dokumentiranosti i načelo korektnog izvješćivanja. Načelo dokumentiranosti se odnosi na stalno dokumentiranje osobnih mišljenja i stavova revizora, kako bi se konačni rezultat revizije mogao potkrijepiti dokazima. Za razliku od načela dokumentiranosti, načelo korektnog izvješćivanja podrazumijeva prikupljanje potrebne dokumentacije koje poduzeće daje na uvid, kako bi se donijelo korektno konačno izvješće. Oba ova načela, odnosno njihove aktivnosti su definirane Međunarodnim revizijskim standardima, stoga je od izuzetne važnosti da se ona provode upravo onako kako je i propisano (Vujević i Strahinja, 2009:206).

Navedena su načela osnovna revizijska načela, no osim njih valja spomenuti i načela „poštenja, objektivnosti, profesionalne kompetencije i dužne pažnje, povjerljivosti i profesionalnog ponašanja“ (Mališ, Tušek i Žager, 2012:65), za kojima se moraju voditi svi revizori u procesu obavljanja same revizije.

2.6. Općenito o financijskim izvješćima

Financijski su izvještaji element svakog računovodstvenog procesa u kojem je potrebno izvršiti procesuiranje podataka poduzeća. Na temelju podataka, dolazi do provođenja financijskog izvještavanja temeljem izvještaja kako bi se osiguralo „informiranje zainteresiranih korisnika o financijskom položaju poduzeća kao i o uspješnosti poslovanja“ (Žager i Žager, 1999:33). Ipak, da bi to bilo ostvariti, potrebno je izvještaji izrađivati prema stvarnim podacima, a ne ih prilagođavati.

Osnovnim se financijskim izvještajima smatraju bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o novčanom tijeku, izvještaj o promjenama kapitala i bilješke uz financijske izvještaje (Dečman, 2012). Svi će navedeni financijski izvještaji biti ukratko opisani u daljnjem tijeku ovog rada.

Bilanca

Bilanca je prvi osnovni financijski element. Ona kroz aktivu i pasivu prikazuje financijsko stanje poduzeća u određenom trenutku. Najčešće se izrađuje na kraju godine, kako bi se najlakše moglo predložiti poslovanje u protekloj godini, a isto tako usporediti i s rezultatima prošle godine, odnosno bilance. Elementi koji se uvrštavaju u prikazanu aktivu su imovina, obveze i kapital (Tušek i Žager, 2006:32).

Imovina se može promatrati kao kratkotrajna i dugotrajna, pri čemu se kratkotrajnom imovinom smatra ona koja se u bližem vremenskom periodu planira unovčiti, za razliku od dugotrajne koja se ne planira unovčiti u periodu od jedne godine, odnosno koja je stalna imovina poduzeća. Ipak, da bi se osigurala potrebna kratkotrajna ili dugotrajna imovina, potrebno je vršiti određena ulaganja, čime opet nastaju kratkoročne obveze, obveze koje se moraju podmiriti u kratkom vremenskom periodu i dugoročne obveze, one koje se mogu podmiriti u nešto dužem periodu. I konačno, posljednji element je vlastiti temeljni kapital koji je stalni izvor imovine, a koji se po potrebi može smanjiti ili povećati, ovisno o pozitivnom ili negativnom poslovanju (Žager i Žager, 1999:35-39).

Račun dobiti i gubitka

Sljedeći financijski izvještaj koji će ovdje biti prikazan je račun dobiti i gubitka. On isto tako prikazuje uspješnost poslovanja, kao i bilanca, samo što se ovdje prikazuju poslovni i financijski prihodi i rashodi. Svaka promjena imovine, obveza i kapitala predložuje se u računu dobiti i gubitka kroz prihode i rashode koji nastaju kao rezultat provođenja tih aktivnosti. Poslovni i financijski prihodi se pritom odnose na povećanje kratkotrajne i dugotrajne imovine, i na smanjenje obveza, ako se ono odražava na pozitivno povećanje kapitala (Mališ, Tušek i Žager, 2012:29).

Prihodi i rashodi ostvareni kroz redovne i izvanredne aktivnosti daju financijski rezultat u obliku bruto i neto dobiti, odnosno gubitka. Bruto dobit ili gubitak je novčani iznos koji nastaje kao rezultat oduzimanja poreza, te je to iznos koji ukazuje na pozitivno ili negativno poslovanje.

Izvještaj o novčanom tijeku

Izvještaj o novčanom tijeku „se sastavlja na novčanoj osnovi i sadrži informacije o novčanim primicima i novčanim izdacima te čistom novčanom toku. Često se naziva i izvještajem o promjenama u financijskom položaju s obzirom da daje uvid u promjenu strukture, imovine, obveza i kapitala kroz određeno razdoblje“ (Dečman, 2012:449). Kako se ovdje govori o novčanom tijeku, svaki takav financijski izvještaj mora sadržavati vrijednosti svih novčanih elemenata, pri čemu je novac u blagajni i bankovnom računu najvažniji od svih. Ovdje se nadalje prikazuju svi ostali novčani ekvivalenti koji nastaju kao rezultat izvršavanja ulaganja, ili pak priljevi i odljevi novca nastali kao rezultat provođenja različitih poslovnih aktivnosti. Isto tako, svako podmirenje obveza i povećanja imovine mora se prikazati na izvještaju o novčanom tijeku (Žager i Žager, 1999:56).

Sve aktivnosti koje se provode u poslovanju, u određenoj se mjeri povezuju s novčanim aspektom, tako da je izvještaj o novčanom tijeku također vrlo važan financijski izvještaj.

Izvještaj o promjenama kapitala

Izvještaj o promjenama kapitala, odnosno glavnice je četvrti financijski element koji se najčešće koristi u praksi. Na njemu se nastoje prikazati informacije o promjenama kapitala, u najvećoj mjeri na temelju ostvarene dobiti ili pak gubitka poslovanja, ali i nekim drugim specifičnim promjenama koje su se tijekom promatranog vremenskog perioda pojavile na kapitalu. Početne i krajnje vrijednosti kapitala upisuju se u druge financijske izvještaje koje daju prikaz vrijednosti temeljnog kapitala (Tušek i Žager, 2006:34).

Bilješke

Iako se ne može smatrati oblikom financijskog izvještaja, posljednji vrlo važan element financijskog izvješćivanja su i bilješke. U njima se nešto detaljnije opisuju podaci koji se prikazuju u sklopu prije navedenih financijskih izvještaja. Bilješke su važne svima koji nisu upoznati s poslovanjem, kako bi se mogli detaljnije upoznati s pojedinim aspektima rada (Dečman, 2012:449).

3. Vrste revizije

Autori na različite načine klasificiraju vrste revizije, pa tako razlikujemo razne kriterije za klasifikaciju. Prema Bogomilu Coti, revizija se može klasificirati s obzirom na četiri kriterija i to obzirom na:

- mjesto organa koji obavlja reviziju (interna i eksterna revizija),
- subjekt koji provodi reviziju (pojedinačna revizija i komisijska ili kompleksna revizija),
- objekt koji pregledava (knjigovodstvena revizija), gospodarska revizija (revizija cjelokupnog poslovanja), financijska revizija, revizija osnivanja, revizija sanacije, revizija statusnih promjena (spajanja, razdvajanja i sl.), revizija likvidacije, revizija zaključnog računa (godišnja revizija), i
- obuhvat i vrijeme kada se revizija obavlja: prethodna revizija, završna revizija, revizija koja se izvodi u određenom razdoblju bez prekidanja, kontinuirana revizija, potpuna revizija, djelomična revizija (npr. revizija bilance), uvid u poslovanje faza koja obično prethodi reviziji, proceduralna revizija (revizija koja se zasniva na ispitivanju već uspostavljenih postupaka interne kontrole). (Tušek i dr., 2007: 69 – 70)

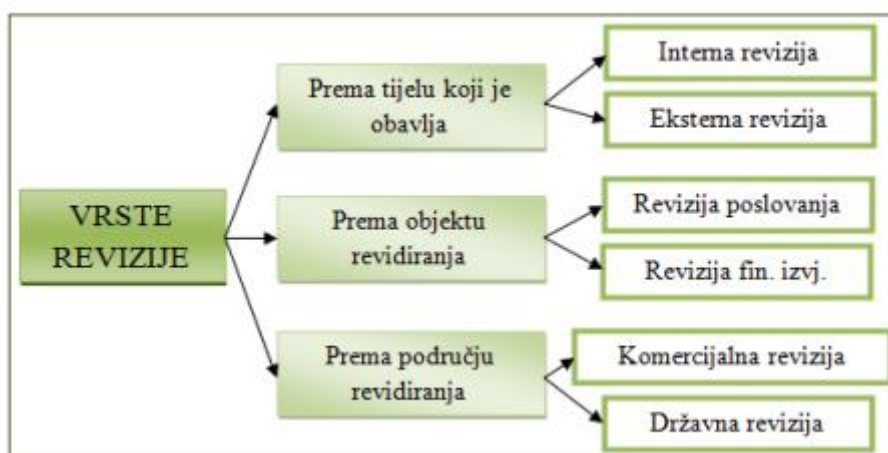
Reviziju možemo razlikovati i prema objektu ispitivanja i to:

- reviziju financijskih izvještaja,
- reviziju podudarnosti i
- reviziju poslovanja. (Vujević, 2004)

Prema Tušek, B., Žager, L. revizija se može podijeliti na sljedeće vrste:

- prema tijelu koji je obavlja i
- prema objektu revidiranja i prema području (interesu) revidiranja – (ugovorna i neugovorna revizija). (Tušek i dr., 2007: 69 – 70)

Prema slici 1. vidimo kako prema tijelu koje provodi reviziju razlikujemo internu i eksternu reviziju. Isto tako, prema objektu revidiranja razlikujemo reviziju poslovanja i reviziju finansijskih izvještaja, a prema području (interesu) revidiranja – (ugovorna i neugovorna revizija), razlikuju se komercijalna ili ugovorena revizija i državna revizija koja se obavlja na temelju naloga glavnog državnog revizora. (Vujević i dr., 2009: 196)

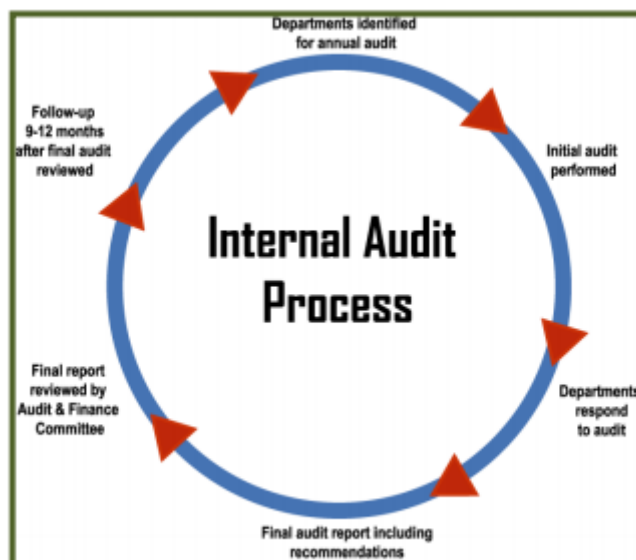
Slika 1. – 1. Vrste revizije.

(prilagođeno prema: Vujević i dr., 2009: 207)

3.1. Interna revizija

Interna ili unutarnja revizija (Internal Auditing) je neovisna funkcija konstituirana unutar poduzeća. Primarni cilj internih revizora je ocjena cjelokupnog poslovanja poduzeća i u skladu s tim, posebice uvid u računovodstveni sustav i sustav internih kontrola te ispitivanje finansijskih i drugih poslovnih informacija za potrebe upravljanja. Internu reviziju provode revizori zaposleni u poduzeću, a naručitelj revizijske usluge je sam klijent, odnosno vlastito poduzeće. Postupak ocjene poslovanja poduzeća definiran je standardima interne revizije, kodeksom etike internih revizora i internim pravilima. Internu reviziju čine razne metode i postupci koji se primjenjuju u finansijskoj reviziji, reviziji poslovanja i upravljačkoj reviziji. Finansijska revizija prvenstveno je usmjerena na revidiranje knjigovodstva i točnost izvršenih knjiženja. Revizija poslovanja razvila se iz finansijske revizije a temeljni joj je cilj provjeriti učinkovitost operativnog poslovanja poduzeća i djelotvornost organizacije kako bi se pronašla i ostvarila bolja rješenja. Revizija poslovanja odnosi se na sve poslovne funkcije u poduzeću,

npr. nabavnu, proizvodnu, prodajnu, kadrovsku, financijsku i dr. kao i na informacijske funkcije. Upravljačka revizija je pretežno orijentirana budućnosti, pa stoga predstavlja oruđe top menadžmentu. Temeljna joj je zadaća maksimiziranje učinkovitosti i djelotvornosti poduzeća. (Vujević i dr., 2009)

Slika 2. – 1. Primjer procesa interne revizije.

Temeljne značajke interne revizije su:

- internu reviziju provode osobe zaposlene u poduzeću, a usmjereni su provedbi procesa interne revizije (kontrole i nadzora),
- interni revizori moraju biti samostalni, objektivni i profesionalni,
- radi se o neovisnoj funkciji ispitivanja, prosuđivanja i ocjenjivanja bez ograničenja,
- sve aktivnosti poduzeća spadaju u djelokrug rada internog revidiranja,
- interna revizija organizira se kao podrška i pomoć menadžmentu i organizaciji u cjelini pa je stoga savjetodavna, a ne linijska funkcija poduzeća. (Tušek i dr., 2007: 278)

3.2. Eksterna revizija

Eksterna (vanjska) revizija (eng. External Auditing), prema Zakonu o reviziji, je postupak provjere i ocjene financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja obveznika revizije te podataka i metoda koje se primjenjuju pri sastavljanju financijskih izvještaja, na temelju kojih se daje stručno i neovisno mišljenje o istinitosti i objektivnosti financijskog stanja, rezultata poslovanja i novčanih tokova. (Zakon o reviziji, 146/2005) Eksterna revizija namijenjena je prvenstveno vanjskim korisnicima. Karakteristike eksterne (vanjske) revizije su: (Crnković i dr., 2010: 19)

- naknadno ispitivanje, prvenstveno financijskih izvješća, a time posredno i poslovanja poduzeća,
- revidiranjem se želi utvrditi prikazuju li predočena financijska izvješća realno i objektivno financijsko stanje i rezultat poslovanja poduzeća,
- objektivnost i realnost financijskih izvješća utvrđuje se prema unaprijed utvrđenim kriterijima, odnosno računovodstvenim načelima, usvojenim računovodstvenim politikama i zakonskim politikama,
- revizorovo izvješće o temeljnim financijskim izvješćima temelji se na objektivnim dokazima i dostavlja se zainteresiranim korisnicima,
- reviziju obavljaju neovisne stručne osobe izvan poduzeća.

Poslovi ove revizije obavljaju se na temelju pisanog ugovora zaključenog između obveznika revizije i revizorskog društva. „Navedeni ugovori zaključuju se u pisanom obliku za svaku godinu i njima se utvrđuju njihovi međusobni odnosi i uvjeti plaćanja. Ovdje se podrazumijeva da je tvrtka član instituta (udruženja) ovlaštenih revizora, odnosno da u svom radu primjenjuje njena načela i standarde, te etički kodeks.” (Ibidem) Da bi se osigurala nepristranost revidiranja temeljnih financijskih izvještaja reviziju provode ovlaštene revizijske tvrtke koje nisu uključene u poslovanje poduzeća, pa na taj način revizija pridonosi vjerodostojnosti financijskih informacija. (Vujević, 2004)

3.3. Državna revizija

Državnu reviziju obavljaju ovlašteni državni revizori koji su zaposleni u odgovarajućem državnom organu. U Republici Hrvatskoj to su zaposlenici Državnog ureda za reviziju. Ova vrsta revizije kod nas „regulirana je Zakonom o državnoj reviziji (NN 70/93, 48/95, 105/99, 36/01, 44/01, 177/04) u čijoj su izradi korištena najbolja iskustva i zakonska rješenja sadržana u istim zakonima najrazvijenijih zemalja čime se institucionalno uređuje revizija javnih rashoda kao čimbenika permanentnog nadzora, kontrole i racionalizacije državnih izdataka i ekonomskog ocjenjivanja javnog (državnog) gospodarskog sektora.“ (Crnković i dr. 2010) Ovu vrstu revizije obavlja Državni ured za reviziju. Podrazumijeva se da je Državni ured za reviziju eksterna, stručna i neovisna organizacija. Državni ured za reviziju osnovan je 1993. na temelju Zakona o državnoj reviziji, a počeo je s radom u studenom 1994. Sabor Republike Hrvatske imenuje glavnog državnog revizora koji rukovodi Državnim uredom za reviziju. Revizija se obavezno obavlja jednom godišnje za državni proračun, fondove na razini Republike Hrvatske i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Revizije se obavljaju prema metodologiji, načinu rada i postupcima utvrđenim revizijskim standardima Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI standardi) i Kodeksom profesionalne etike državnih revizora. Revizijski ciklus obuhvaća izradu godišnjeg plana, pripreme i obavljanje revizije, izradu izvješća o obavljenoj reviziji, izradu godišnjeg izvješća o radu i obavljenim revizijama i podnošenja izvješća Hrvatskom saboru. (Zakon o državnom uredu za reviziju, 80/11)

3.4. Revizija poslovanja

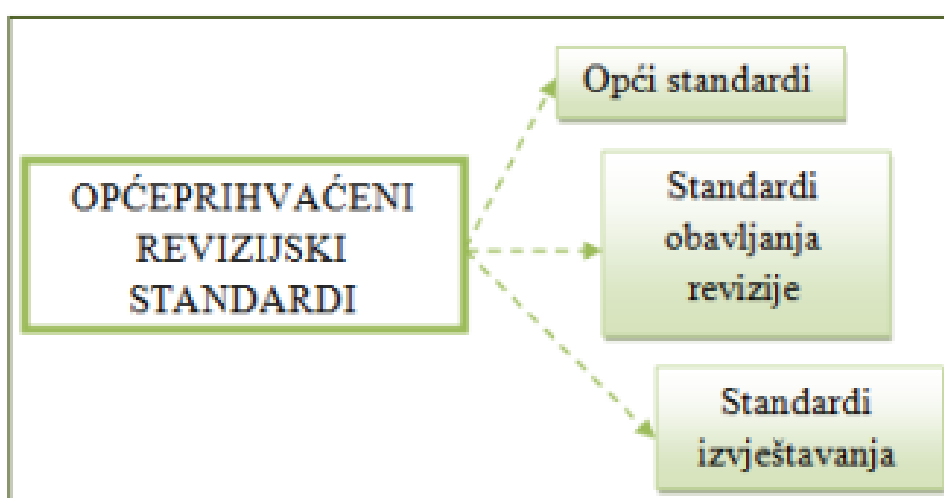
Revizija poslovanja (Operational Auditing) predstavlja ispitivanje i ocjenu cjelokupnog poslovanja (ili dijela poslovanja) s ciljem da se unaprijedi poslovanje poduzeća i poveća uspješnost poslovanja (prije svega, misli se na rentabilnost). Najčešće se ispituje organiziranost poslovnih funkcija, proces donošenja poslovnih odluka, funkcioniranje informacijskog sustava, uspješnost cjeline poslovanja poduzeća i njegovih sastavnih dijelova i sl. Reviziju poslovanja najčešće provode interni revizori. Ovu vrstu revizije treba promatrati odvojeno od stručne i neovisne revizije financijskih izvještaja. Međutim, to ne znači da reviziju poslovanja ne mogu provoditi eksterni revizori. Zbog usmjerenosti poslovanja, prije svega, na potrebe menadžmenta poduzeća, u suvremenim uvjetima najčešće se naziva i revizijom za potrebe upravljanja ili upravljačkom revizijom (management auditing). U reviziji poslovanja izuzetno mjesto zauzimaju usporedbe postignutih rezultata promatranog poduzeća s ostalim srodnim poduzećima, s prosjekom grupacije (grane) i sl.

3.5. Revizija financijskih izvještaja

Revizija financijskih izvještaja (Auditing of Financial Statment) je postupak ispitivanja i ocjenjivanja realnosti i objektivnosti financijskih izvještaja, tj. istinitosti i fer prikaza sadržanog u financijskim izvještajima. Kriteriji za ocjenu realnosti i objektivnosti uobičajeno su zakonski propisi te računovodstvena načela i računovodstveni standardi, a sam postupak ocjene provodi se sukladno revizijskim standardima (u našim uvjetima to su, kao što je već istaknuto, Međunarodni revizijski standardi – MRevS). Revizija financijskih izvještaja najznačajniji je segment cjelokupne revizijske djelatnosti. U pravilu je provode stručna, neovisna i za taj posao ovlaštena revizorska društva. Revizorsko društvo ili samostalnog revizora bira i imenuje skupština pravne osobe najkasnije do 30. rujna godine na koju se revizija odnosi. Zakonom o reviziji uređeno je obavljanje eksterne revizije financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja obveznika revizije. (Zakon o reviziji, 146/05, 139/08)

4. Temeljna načela revizije

Načela revizije su osnovna pravila ponašanja u revizijskom postupku, koja se mijenjaju usporedno s razvojem teorije i prakse revizije. Na temelju načela stvaraju se pretpostavke koje se potom uzimaju kao postulati i služe kao podloga za izradu revizijskih standarda. U američkoj revizorskoj praksi na temelju nekoliko najvažnijih načela razvijeni su Općeprihvaćeni revizijski standardi. Ima ih deset, a podijeljeni su u tri skupine: opći standardi, standardi obavljanja revizije i standardi izvještavanja.

Slika 3. – 1. Prikaz Općeprihvaćenih revizijskih standarda.

Hrvatska načela revizije su:

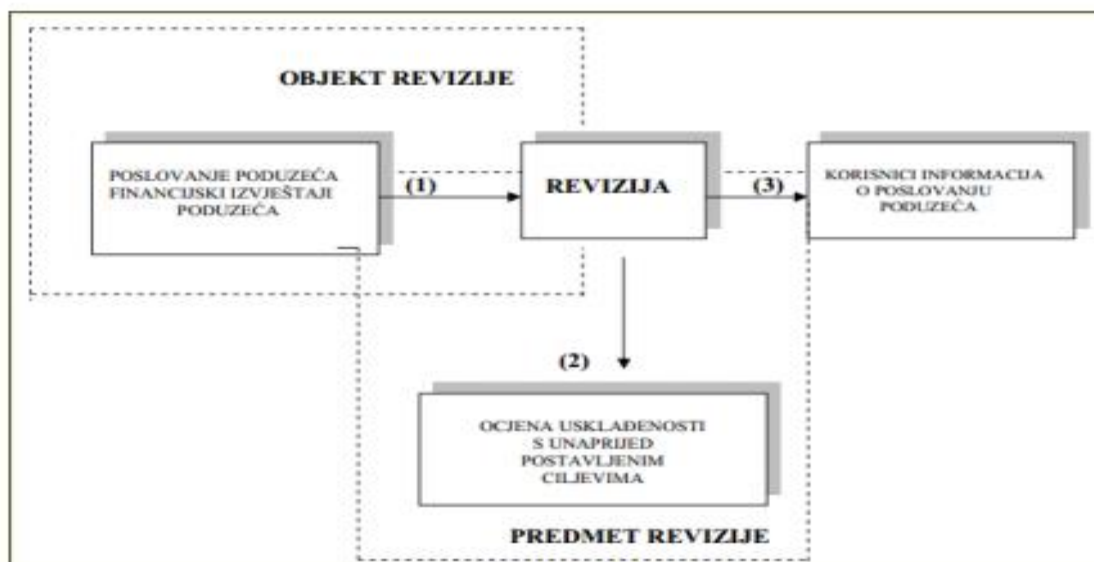
- *načelo zakonitosti*: jedno od najstarijih načela koje uvjetuje da se revizija u svom radu mora pridržavati postojećih zakonskih propisa,
- *načelo profesionalne etike*: kao normu postavlja određena pravila ponašanja kojih se revizor mora pridržavati kako se ne bi neprimjerenim ponašanjem narušio dignitet struke revizora,
- *načelo neovisnosti*: zahtjeva potpunu neovisnost i samostalnost revizora u obavljanu svog posla,
- *načelo stručnosti i kompetentnosti*: revizor mora imati određeno stručno obrazovanje i znanja koja mu omogućavaju kvalitetno obavljanje poslova revizije,

- *načelo odgovornosti*: revizori su odgovorni za svoj rad, putem njihovih informacija kroz internu reviziju može se napraviti zaokret u poslovanju a pogrešne informacije mogu dovesti do velikih promašaja u poslovanju poduzeća.
- *načelo dokumentiranosti*: mišljenje revizora mora se temeljiti na dokazima koji su dokumentirani u radnoj dokumentaciji revizora,
- *načelo korektnog izvješćivanja*: označava obvezu revizora da se suzdrži od davanja mišljenja ukoliko nema kvalitetne i dobre mogućnosti za to.

4.1. Objekt i predmet revizije

Na slici 2.8. – 1. (1-3) označavaju:

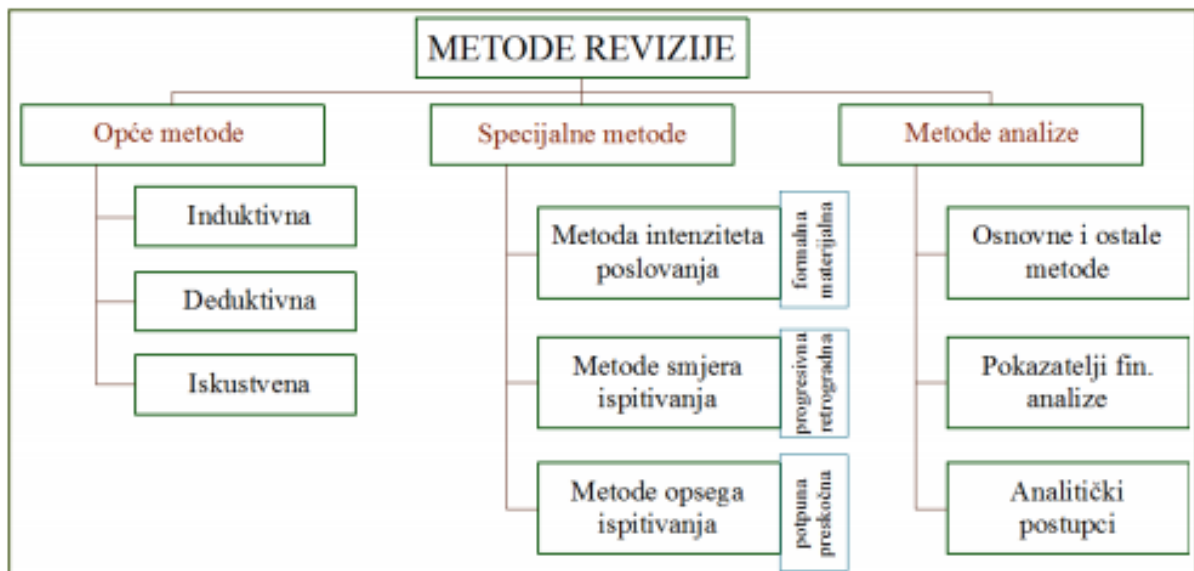
- (1) – upoznavanje s poslovanjem poduzeća i finansijskim izvještajima
- (2) – usporedba poslovanja poduzeća i njihovih finansijskih izvještaja s unaprijed postavljenim kriterijima
- (3) – dostavljanje objektivnih i realnih informacija zainteresiranim korisnicima

Slika 4. – 1. Prikaz objekta i predmeta revizije. (preuzeto iz: Žager i dr., 1993: 12)

4.2. Metode revizije

Metoda je način ispitivanja i pristupanja pojavama koje se proučavaju, prema tome metoda se može definirati kao planski postupak za postignuće nekog određenog cilja. Razni autori revizijske metode klasificiraju na različite načine. (Crnković i dr., 2010)

Slika 5. – 1. Prikaz vrsta revizijskih metoda. (prilagođeno prema: Vujević, 2004: 22)

Riječ metoda dolazi iz grčkog jezika (grč. methodos) i znači „način istraživanja“, pa se tako metoda može definirati kao „planski postupak za postignuće nekog cilja“. (Sever Mališ i dr., 83) U reviziji postoji više metoda koje se primjenjuju i stalno nadopunjuju, budući da nove potrebe i novi slučajevi podrazumijevaju i poboljšanja uobičajenih metoda revizijskog ispitivanja. Učinak revizijskog nadzora ovisi o metodama koje se primjenjuju u samom postupku revizije. Što je funkcija nadzora razvijenija, to su i njene metode brojnije i obrnuto.

Opće metode revizije

Opće metode revizije su:

- *induktivna metoda*: polazi od ispitivanja pojedinačnih slučajeva pomoću kojih dolazimo do općeg zaključivanja,
- *deduktivna metoda*: polazi od šire cjeline poslovanja poduzeća i ocjene o pravilnosti ili nepravilnosti poslovanja poduzeća i
- *iskustvena ili eksperimentalna metoda*: temelji se na prethodnim iskustvima i na obraćanje pozornosti na one pojave na kojima su u prethodnim periodima uočene nepravilnosti.

Specijalne metode revizije

Specijalne revizijske metode klasificiraju se s obzirom na intenzitet, smjer, opseg i način ispitivanja.

S obzirom na intenzitet ispitivanja razlikuju se formalna i materijalna metoda. Formalna metoda ispituje jesu li financijski izvještaji sastavljeni prema odgovarajućim zakonskim i drugim propisima, u uobičajenim načelima dobrog poslovanja i načelima urednog knjigovodstva. Materijalna metoda ispituje jesu li stavke u financijskim izvještajima točne, je li stavka istinita i je li podržana priloženom dokumentacijom, koja dokazuje, objašnjava i raščlanjuje stavke.

S obzirom na smjer ispitivanja razlikuju se progresivna i retrogradna metoda. Progresivna metoda se primjenjuje tako da se najprije kontroliraju početne operacije i tako redom do završnih. Retrogradna metoda polazi obično od kontrole financijskih izvještaja ako se uoče određene nepravilnosti, ispituju se knjigovodstvene evidencije koje prethode financijskim izvještajima.

S obzirom na opseg ispitivanja razlikujemo potpunu (kontinuiranu ili nepreskočnu) metodu i preskočnu metodu. Potpuna metoda ispituje sve poslovne promjene u određenom vremenskom razdoblju. Preskočna metoda putem različitog izbora poslovnih promjena, svodi se na pitanje izbora odgovarajućeg revizijskog uzorka.

S obzirom na način ispitivanja razlikuje se direktna i indirektna metoda. Direktna metoda neposredno ili direktno ispituje svaku promjenu da bi se na taj način mogao donijeti sud o njenoj formalnosti i materijalnoj ispravnosti. Indirektna metoda podrazumijeva da se ispituje samo određeni broj poslovnih promjena iz neke homogene cjeline i na taj način dolazi se do ocjene cjeline. Primjenjuje se kod automatske obrade podataka. (Žager i dr., op. cit.:173)

Analitički postupci u reviziji

Analitički postupci se odnose na analizu značajnih pokazatelja i kretanja, uključujući ispitivanje neobičnih fluktuacija, stavki i odnosa koji nisu u skladu s ostalim informacijama. Analitički postupci koriste se u planiranju revizije i sveobuhvatnom pregledu svih faza revizije uključujući tu i analitičke postupke provedene kao dokazne testove. Razlikuju se: (Crnković i dr., 2010)

- analitički postupci u planiranju revizije
- analitički postupci provedeni kao dokazni testovi
- stupanj pouzdanosti analitičkih postupaka
- analitički postupci u sveobuhvatnom pregledu

Na slici 2.9.3. – 1. je prikazano gdje se i zašto, odnosno, koja je svrha prema Međunarodnim revizijskim standardima, primjenjivanje analitičkih postupaka kao pomoć revizoru pri planiranju revizijskih postupaka, kao dokazni postupak i kao sveobuhvatan konačan pregled finansijskih izvještaja u završnoj fazi revizije.

Slika 6. – 1. Faze i razlozi korištenja analitičkih postupaka u procesu revizije financijskih izvještaja.

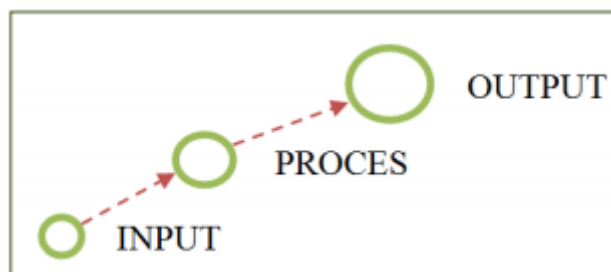
4.3. Revizijska profesija

Revizijska profesija može se promatrati s dva osnovna stajališta: eksternih revizora i internih revizora. U svakom od ovih stajališta bitno je pridržavanje svih načela revizije kako bi proces tekao profesionalno i točno, a revizijska struka bila predstavljena na primjerenom razini. (Crnković i dr., 2010)

- *eksterni revizori*: profesija proizlazi iz računovodstvene profesije i predstavlja njenu nadogradnju. Obrazovanje revizora i kroz klasično školovanje, ali i kroz iskustva, je od iznimne važnosti i ono je temelj njegove stručnosti. Posao revizora se dozvoljava samo onim osobama koje su licencirane za taj posao i imaju certifikat o revizijskom zvanju.

- *interni revizori*: bitni konstitutivni elementi profesije internih revizora su: interni revizor kao osoba, institut internih revizora i poslovni subjekti u kojima interni revizori djeluju. Interni revizori moraju imati visoku razinu stručnosti kao i kod eksternih revizora. Pomažu menadžmentu i upravnom odboru svojim razmatranjem, procjenom i izvještavanjem o prikladnosti i učinkovitosti procesa upravljanja rizicima, te prijedlozima poboljšanja kada je to potrebno.

Na slici 2.10. – 1. prikazano je kako je revizijsko izvješće samo produkt revizijskog procesa, koji podrazumijeva izuzetno specifičnu i kontinuiranu naobrazbu revizora i pravilno provođenje procesa revizijske kontrole.

Slika 7. – 1. Prikaz procesa revizije. (prilagođeno prema: Kovačević, 1993: 24)

- *input*: osobne kvalifikacije (znanje i vještine)
- *proces*: izvođenje revizije
- *output*: revizorsko izvješće

5. Financijska revizija

5.1. Pojam financijske revizije

Financijska revizija, ili kako se još često naziva vanjska revizija ili revizija financijskih izvještaja, podrazumijeva ispitivanja „objektivnosti i realnosti prikazanih podataka u financijskim izvješćima“ (Mijoč i Mahaček, 2013:164). Ipak, kada se spominje financijska revizija, važno je napomenuti kako ona ne podrazumijeva samo provjeru konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja, već i metoda koje su se koriste prilikom njihova izrađivanja. Sva poduzeća koja podliježu provođenju financijske revizije, moraju istu provoditi jednom tijekom kalendarske godine, pri čemu ona društva čiji je prihod manji od 30 milijuna kuna, reviziju provode temeljem vlastitih pravila (Zakon o reviziji, 2012).

5.2. Temeljni principi provođenja financijske revizije

Prilikom provođenja financijske revizije, potrebno je voditi brigu o nekoliko temeljnih principa, koji ako se ne slijede mogu dovesti do lošeg provođenja same revizije. Prvi princip se odnosi na postojanje dokumentacije kojom su obuhvaćeni svi podaci i informacije prikupljene od strane svih osoba koje sudjeluju u provođenju revizije. Dokumentacija nije uvijek jednaka, ona se razlikuje od poduzeća do poduzeća, a zapravo je dokaz da je sve u skladu s revizijskim standardima. Nakon toga, potrebno je postojanje revizijskih dokaza, koji nastaju tijekom provođenja financijske revizije, a osnova su za konačno formiranje mišljenja od strane revizora. Nadalje, principom se smatra i već prije spomenuti revizijski rizik koji se odnosi na mogućnost postojanja pogrešaka u financijskim izvještajima nakon provođenja reviziji, kao i analitički postupci, postupci koji se koriste kroz cijeli proces financijske revizije, kako bi se osigurao što bolji pogled u izrađene financijske izvještaje (Lovrić, 2010:3,4).

Sljedeći princip provođenja financijske revizije je načelo značajnosti. Već prije spomenuto načelo, provjerava jesu li financijski izvještaji pravilni, odnosno sadržavaju li neke nepravilnosti koje ne bi smjeli sadržavati. Nakon toga slijede revizija na temelju uzorka i revizija računovodstvenih procjena. Revizija na temelju uzorka podrazumijeva specijalan oblik provođenja revizije kada u poslovanju postoji vrlo velik broj malih događaja. Za razliku od nje, revizija računovodstvenih procjena podrazumijeva definiranje procijenjene vrijednosti neke stavke u izvještaju, ukoliko nije točno poznato kolika je njezina vrijednost. I konačno, posljednji princip je kodeks profesionalne etike, koji podrazumijeva provođenje revizije u skladu sa standardima, bez javnog objavljivanja podataka (Lovrić, 2010:4,5).

5.3. Revizijski standardi

Kada se primjenjuje u praksi, financijska se revizija vodi za nekim revizijskim standardima koji definiraju način postupaka prilikom provođenja same revizije, i oni se prema tome smatraju etikom koja se ni u kom slučaju ne smije prekršiti. Kao i svaka druga država, tako i Republika Hrvatska definira vlastite standarde, no ipak svi se oni temelje upravo na Međunarodnim revizijskim standardima. Osim njih, postoje i Općeprihvaćeni revizijski standardi, koji isto tako daju određena pravila za revizore, koja u velikoj mjeri olakšavaju provođenje revizije, a kasnije i samo izvješćivanje (Mališ, Tušek i Žager, 2012:139).

5.3.1. Općeprihvaćeni revizijski standardi

Općeprihvaćeni revizijski standardi su oblici pravila koji se više odnose na iskustva u provođenju financijske revizije, pa u skladu s time uvelike olakšavaju njezino provođenje. Oni nisu propisani zakonom, ali se preporučuje njihovo korištenje. Općeprihvaćeni revizijski standardi se mogu podijeliti u tri kategorije: opći standardi, standardi obavljanja revizije i standardi izvješćivanja (Vujević i Strahinja, 2009:225).

5.3.2. Međunarodni revizijski standardi

Međunarodni revizijski standardi su oni koji se stalno unapređuju i prilagođavaju najnovijim zakonskim propisima i drugim pravilnicima. Oni se mogu podijeliti u veliki broj kategorija koje se označavaju brojevima, po kojima se i raspoznaju. Te kategorije su (Tušek i Žager, 2006:127-129):

- 100 – 199 Uvod;
- 200 – 299 Odgovornosti;
- 300 – 399 Planiranje;
- 400 – 499 Unutarnja kontrola;
- 500 – 599 Revizijski dokaz;
- 600 – 699 Korištenje rada drugih; 27
- 700 – 799 Zaključci revizije i izvještaji;
- 800 – 899 Posebna područja;
- 900 – 999 Povezane usluge;

Ipak, neke kategorije po nazivu ne mogu izravno opisati što opisuju. U uvodu se prema tome daje opći okvir Međunarodnih revizijskih standarda, dok se u šestoj kategoriji opisuje djelovanje kada se koristi rad drugih revizora i stručnjaka. Nadalje, kategorija posebnih područja opisuje način formiranja izvješća za neka specifična područja i za izvještaje koji

sadrže samo predviđene podatke. I posljednja kategorija, kategorija povezanih usluga podrazumijeva preuzimanje različitih obveza koje se vežu uz pregled financijskih izvještaja te obavljanje različitih postupaka i kompiliranje financijskih podataka (Tušek i Žager, 2006:127-129).

5.4. Faze provođenja financijske revizije

Provođenje financijske revizije je kompleksni proces kojemu je potrebno posvetiti mnogo pažnje. Da bi se ona provela kako je planirano, ne samo da se potrebno pridržavati svih koraka, već je isto tako vrlo važna sama priprema. Može se, prema tome reći, da je cjelokupni postupak provođenja financijske revizije standardiziran, zna se gdje je što potrebno poduzeti, no ipak, usprkos tome postoji tendencija pojave pogrešaka jer u njezinu provođenju veliku ulogu ima prosudba osobe koja ju provodi. Faze provođenja financijske revizije: predrevizijske radnje, planiranje revizije, razmatranje unutarnje kontrole, obavljanje dokaznih tekstova, dovršenje revizije, izdavanje mišljenja.

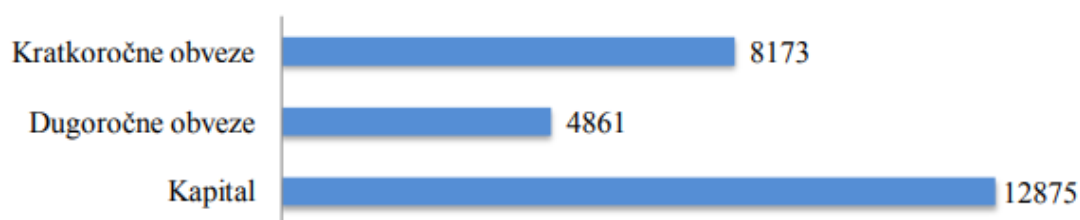
6. Primjer revizije financijskih izvještaja

6.1. O poduzeću INA d.d.

INA d.d. je dioničko društvo koje djeluje u sklopu MOL naftne kompanije, koja je s Republikom Hrvatskom, jedan od najvećih dioničara. Poduzeće je osnovano još 70-ih godina prošlog stoljeća, točnije 1964. godine, kao rezultat spajanja triju naftnih poduzeća u Hrvatskoj. Iz tog razloga, INA danas posjeduje rafinerije u Rijeci i Sisku, a u svojim se pedesetak godina rada zadržala pretežno u Hrvatskoj, dok je u nešto manjoj mjeri poslovanje proširila na područje Egipta i Angole. U svim svojim benzinskim postajama, INA nastoji osiguravati stalnu modernizaciju i unapređenje poslovnih procesa. Unapređenje i modernizacija se prvenstveno očituju u održivom razvoju i radu na način da se osigurava što je moguće veća zaštita okoliša, i ljudi koji djeluju u neposrednoj okolini samih rafinerija i benzinskih postaja (INA, 2004). Iako je jedna od vodećih naftnih kompanija u Hrvatskoj, uz INU se veže nešto lošiji glas, s obzirom na nedavne malverzacije koje su uslijedile od strane hrvatskih političara i samog MOL-a.

6.2. Uvid u financijske izvještaje

Bilanca i račun dobiti i gubitka su osnovni financijski izvještaji na temelju kojih se određuje uspješnost poslovanja INE, ali i svih ostalih poduzeća. Ako se promatra odnos 2013. godine, koja je posljednja godina za koju postoje javno objavljeni izvještaji, i 2012., može se reći da je INA u određenoj mjeri unaprijedila svoje poslovanje. Zanimljivo je za primijetiti kako je 2013. INA ostvarila jednake vrijednosti aktive i pasive, u iznosu od 25.909 milijuna kuna. Vrijednosti aktive se promatraju kroz dvije stavke: dugotrajnu i kratkotrajnu imovinu. Dugotrajna je imovina iznosila 18.567 milijuna kuna, što je nešto manje u odnosu na proteklu godinu, kada je iznosila 20.900 milijuna kuna. Za razliku od dugotrajne, kratkotrajna je imovina iznosila tek 7.342 milijuna kuna, što je za 42 tisuće više, nego što je to bilo u 2012. godini (INA, 2014:8). 29 Vrijednost pasive je također ostvarila vrijednost od 25.909 milijuna kuna, u što se ubrajaju iznosi kapitala, udjeli vlasnika matičnog društva, te dugoročne i kratkoročne obveze. Vrijednosti ovih stavki prikazane su na grafu 1.

Graf 1. Iznosi pojedinih stavaka pasive INE u 2013. godini (u milijunima kuna) (INA, 2014:9)

Za razliku od bilance, račun dobiti i gubitka prikazuje vrijednosti ostvarenih prihoda i rashoda te na temelju njih daje uvid u dobit ili gubitak promatranog razdoblja. Kao što je vidljivo u donjoj tablici, INA je u 2013. godini ipak ostvarila gubitak poslovanja, s obzirom da su ostvareni veći poslovni i financijski rashodi, nego prihodi. U tablici 3. su vidljive prednosti poslovnih i financijskih prihoda i rashoda, kao i vrijednosti gubitaka. Tablica 2. Iznosi poslovnih i financijskih prihoda i rashoda i vrijednosti gubitka INE 2013. godine (u milijunima kuna) (INA, 2014:4)

Prihodi iz osnovne djelatnosti	28.312
Rashodi iz osnovne djelatnosti	29.882
Dobit/gubitak iz osnovne djelatnosti	-1.570
Financijski prihodi	213
Financijski rashodi	459
Dobit/gubitak iz financijskih aktivnosti	-246
Dobit/gubitak prije oporezivanja (dobit/gubitak osnovne djelatnosti + dobit/gubitak iz financijskih aktivnosti)	-1.816
Iznos poreza	308
Dobit/gubitak tekuće godine (dobit/gubitak prije oporezivanja – iznos poreza)	-1.508

6.3. Financijska revizija

Za većinu poduzeća, financijsku reviziju provodi Deloitte d.o.o., što je slučaj i s INA naftnom kompanijom. Deloitte financijsku reviziju obavlja na temelju dostupnih financijskih izvještaja cjelokupne INA Grupe. Financijski izvještaji se odnose na bilancu, račun dobiti i gubitka, izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti, izvještaj o tijeku novca i izvještaj o promjenama glavnice. Prilikom provođenja financijske revizije je potrebno voditi brigu o Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja, ali i nekim drugim standardima koji se interno usvajaju u samom poduzeću. U skladu s time, da bi se obavila financijska revizija, potrebno je prikupljanje svih potrebnih materijala i dokumentacije koja olakšava provođenje same revizije u skladu sa standardima. Konačno, rezultat revizije je rješenje koje govori o tome, jesu li financijski izvještaji izrađeni bez grešaka (INA, 2014:2). U nastavku je prikazan dio izvještaja revizora, koji govori o stanju financijskih izvještaja u INA Grupi: „Mišljenje Po našem mišljenju, financijski izvještaji prikazuju objektivno, u svim značajnim odrednicama, financijski položaj Društva i Grupe na dan 31. prosinca 2013. godine, te rezultate financijskih položaja i tijekove novca za godinu koja je tada završila u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja koje je usvojila Europska Unija. Poseban naglasak -

Politička situacija u Siriji Skrećemo pozornost na bilješku 3 uz financijske izvještaje u kojoj se opisuje neizvjesnost vezanu za trenutne političke okolnosti u Siriji, gdje je imovina INA Grupe u vrijednosti od 2.335 milijuna kuna, a obveze u iznosu od 1 milijuna kuna iskazane su u izvještaju o financijskom položaju na dan 31. prosinca 2013. Naše mišljenje po toj osnovi nije modificirano. (INA, 2014:3)“

7. Zaključak

Financijska revizija ima značajnu ulogu, kako u otkrivanju nepravilnosti i mogućeg nenamjenskoga korištenja sredstava, tako i u sprječavanju mogućih nepravilnosti. Ostvareni prihodi lokalnih jedinica često nisu dovoljni za sve potrebe koje bi se trebale zadovoljiti. Stoga, se ostvarenju proračunskih prihoda posvećuje značajna pozornost, jer o naplati prihoda te njihovom pravilnom evidentiranju, ovisi ispravnost financijskih izvještaja, a u svezi s tim donošenje odluka koje utječu na izvršavanja proračunskih rashoda. Nepravilnosti koje se mogu pojaviti u korištenju namjenskih sredstava su moguće, a najčešće se odnose na raspolaganje novčanim sredstvima od strane odgovornih osoba. Uspostavljena unutarnja kontrola i informacijski sustav te eksterna revizija smanjuju pojavu nepravilnosti, a ako se one ipak pojave, mogu se pravovremeno otkriti i otkloniti. Radom se predstavljaju i objedinjuju relevantni činitelji organizacije i djelovanja internih nadzornih mehanizama i dokazuje utjecaj činitelja (unutarnje kontrole, informacijskog sustava i vanjske revizije) na reviziju financijskih izvještaja.

Ime i prezime

(potpis studenta)

8. Literatura

1. INA d.d. (2018): O kompaniji. Dostupno na: <http://www.ina.hr/default.aspx?id=8>,
2. INA (2018): Konsolidirani i nekonsolidirani financijski izvještaji za godinu završenu na dan 31. prosinca 2013. Godine zajedno sa izvještajem neovisnog revizora. Dostupno na: <http://www.ina.hr/UserDocsImages///investitori/2013%20auditors%20report%20and%20status%20report%20HRV.pdf>, 11.12.2014.
3. Tušek, B., Žager, L., Revizija, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2006.
4. Državni ured za reviziju (2009): Izvješće o obavljenoj reviziji učinkovitosti. Dostupno na: <http://www.revizija.hr/izvjesca/2011-ru/sustava-unutarnjih-financijskih-kontrolau-javnom-sektoru-rh.pdf>,
5. Crnković L., Mijoč I., Mahaček D., Osnove revizije, EFOS, Osijek, 2010.
6. Aleksić, M. (2012): Revizija i kontrola. Dostupno na: <http://www.apeironuni.eu/lycboardclient/Default.aspx?DepartmentID=9&NewsID=14657>
7. Mališ S., Tušek B., Žager L., Revizija, EFZG, Zagreb, 2012
8. Tušek, B., Žager, L., Revizija, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2006.
9. Aleksić, M. (2012): Revizija i kontrola. Dostupno na: <http://www.apeironuni.eu/lycboardclient/Default.aspx?DepartmentID=9&NewsID=14657>,
10. Vujević, K., Strahinja, R., Planiranje, analiza, revizija i kontroling, Veleučilište, Rijeka, 2009
11. Zakon o reviziji (NN 146/05, 139/08, 144/12)
12. Crnković L., Mijoč I., Mahaček D., Osnove revizije, EFOS, Osijek, 2010.
13. Vujević, K., Strahinja, R., Planiranje, analiza, revizija i kontroling, Veleučilište, Rijeka, 2009.
14. Žager, K., Žager, L., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 1999
15. Dečman, N. Financijski izvještaji kao podloga za ocjenu sigurnosti i uspješnosti poslovanja malih i srednjih poduzeća Republici Hrvatskoj.// Ekonomski pregled 7-8(2012) 446-467

16. Žager, K., Žager, L., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 1999.
17. Propisi, dostupno na: <http://www.propisi.hr/print.php?id=5698>
18. Tušek, B. (2007.). Revizijski odbor u sustavu korporativnog upravljanja. UDK.
19. Vujević, I. (2004.). Revizija. Ekonomski fakultet Split
20. Vujević, Kuzman, Strahinja, R. (2009.). Planiranje, analiza, revizija, kontroling. Rijeka: Veleučilište.
21. Crnković, L., Mijoč I., Mahaček D. (2010). Osnove revizije. Ekonomski fakultet Osijek.
22. Vujević, I. (2004.). Revizija. Ekonomski fakultet Split
23. Zakon o državnom uredu za reviziju, članak 6., Narodne novine, br. 80/11
24. Crnković, L., Mijoč I., Mahaček D. (2010). Osnove revizije. Ekonomski fakultet Osijek
25. Žager, L. (1993.). Revizija – temeljna pretpostavka kvalitete financijskih izvještaja. Ekonomski fakultet Zagreb.
26. Vujević, I. (2004.). Revizija. Ekonomski fakultet Split
27. Sever Mališ, S., Tušek, B., Žager, L. Revizija – načela, standardi, postupci. Ekonomski fakultet Zagreb.
28. Kovačević, R. (1993). Revizija u tržišnom gospodarstvu. Informator, Zagreb
29. Zakon o reviziji, Narodne novine br. 90/92. –
30. Zakon o reviziji, Narodne novine br. 146/05
31. Lovrić, N. (2010): Proces revizije financijskih izvještaja. Dostupno na: <http://finance.hr/wp-content/uploads/2009/11/lnprfi.pdf>,
32. Vujević, K., Strahinja, R., Planiranje, analiza, revizija i kontroling, Veleučilište, Rijeka, 2009.
33. Vujović I. (2003). Revizija. Split: Ekonomski fakultet.
34. Akrap V., Čoh Mikulec B. (2009). Državna revizija. Zagreb: Masmedia

Popis slika

- Slika 1. – 1. Vrste revizije.
- Slika 2. – 1. Primjer procesa interne revizije.
- Slika 3. – 1. Prikaz Općeprihvaćenih revizijskih standarda.
- Slika 4. – 1. Prikaz objekta i predmeta revizije. (preuzeto iz: Žager i dr., 1993: 12)
- Slika 5. – 1. Prikaz vrsta revizijskih metoda. (prilagođeno prema: Vujević, 2004: 22)
- Slika 6. – 1. Faze i razlozi korištenja analitičkih postupaka u procesu revizije financijskih izvještaja.
- Slika 7. – 1. Prikaz procesa revizije. (prilagođeno prema: Kovačević, 1993: 24)